

prošiti svojega vladarja (čujte!), naj bi domovini njihovi dal domorodno pravično vlado. Res je žalostno, da so morali še le kaj takega prositi! Tudi v Avstriji, kjer se enako postopa, imeli bi domoljubi vzroka dovolj klicati: dajte nam modro, Avstrijsko in pravično vlado! To je, kar je nad vsem potrebno in po čemur narodni hrepenijo. Vse gre narazen; v pogubo gremo vsi, ako se kmalu ne popusti puhla in nemoralična vladna sistema. (Dobro! na desni.)

Zabavno berilo.

Kratkočasnice. *)

Sedem laži.

(Pušinci.)

Bila je enkrat ena baba, kera je 'mela tak grubo čer, da joj ne je v celem kraju para bilo, da so joj čuda v ógledi hodili. Baba pa je rekla: ker čee mojo čer dóbiti, more se tak dugo z méno spominati, kaj bom jas rekla, da je laž. — Eden gospod mejo je tri hlapce, med temi tremi naj tega mlajšega sta ova dva za norca 'mela. Eden den so pelali tri voze gnoja mimo tiste babe. Vútro je reko starši hlapec: gnes mi pélamo gnoj mimo tiste babe, gnes bomo gučali s tistoj baboj, da babo na laž postavimo, da bo baba rekla: to je laž. — Naj ti mlajši reče: jas bom túdi gučo ž joj. — Zaj reče ti starši hlapec: „dobro jutro bog daj, mati, kaj delate, mati?“ Baba reče: „glavátice plejem.“ Zaj dale ne zna kaj ž joj gučati, da bi baba rekla, kaj je laž. — Za tim prfóra ti srednji hlapec, reče: „dobro jutro bog daj, mati, kaj delate, mati?“ Baba mu reče: glavatice plejem. Zaj on ne zna dale ž joj gučati, da bi baba rekla, da je laž. — Zaj dopéla ti naj mlajši hlapec, on reče: „dobro jutro bog daj, mati, kaj delate, mati?“ Baba mu reče: glavatice plejem. On pa joj reče: mi smo že ga dugo dévet kádi naríbalí. Baba reče: to je prav dobro; a hlapec reče: ne je dobro, da nam je vse splástelo. Baba reče: to je žleht; a hlapec reče: ne je žleht, pa smo ga na živo zvózili, pa je debelo hrástje zraslo. Baba reče: to je dobro; a hlapec reče: ne je dobro, hrastje je vse vutlo bilo. Baba reče: to je žleht; a hlapec reče: ne je žleht, da je puno meda bilo. Baba reče: to je dobro; a hlapec reče: ne je dobro, je médvéd prišo pa je vsega pójo. Baba reče: to je žleht; a hlapec reče: ne je žleht, smo medvéda dobili pa smo devet kadi meda 'ž jega napréšali, a baba reče: to je sakraménska laž! — Te je ti najmlajši hlapec dóbjo čer, či sta ga glih ta starša dva za norca držala.

Mlinar in cesar.

(Sv. Jüri na Ščavnici.)

Enok si je eden mlinar vuna na zid dá napisati: jaz živim brez skrbi. Enok se je cesar mujmo pela pa je vida to napisano, ino da si je mlinara na pre zvati: kak si ti to daš napisati, da brez skrbi živiš, 'da pa jaz ne živim, ka sem cesar, kak bi te ti moga živeti. Mlinar jemi reče: 'da sem bogat pa lahko živim brez skrbi. Cesar jemi veli: da ti brez skrbi živiš, bom ti jaz neke dá ka boš moga mi napraviti. On jemi da pitanja, na kera bo moga za leto dni odgovoriti: Kak doč (= daleč) je v nebesa? Kelko mene ceniš? Kaj si jaz zdaj mislim? Mlinar on je skoz misla ino bia je žalosten pa so ga pitali ka jemi je pa ni štea

*) Iz „narodnih pripovedi iz susjedne Varaždinu Štarske“, zapisal M. Valjavec.

povedati. Zdaj se je že približavalo leto ino on je ne še zna. Jegov brat je bil pri jem za ovčara. Zdaj je reka svojemi brati, kaj bi moga vedeti pa ne ve. Brat jemi je reka: daj ti meni tvoj gvant pa bom jaz ša pred cesarja, ino bom že prav naprava. On pride pred cesarja ino cesar ga pita: kak doč je v nebesa? On jemi reče: Jezus, kda je na križi visa pa je svojemi na desno stran reka: še gnes boš v paradiži z meno. Te je ali en den samo v nebesa. — Kelko mene ceniš? Jemi reče: Jezus naš bog je bil za trideset srebrnjakov odan, vi pa ste prvi za bogom, vi ste samo devetno dvajsti vredni. — Kaj si jaz zdaj mislim? Vi si mislite, da sem jaz mlinar, ne pa sem, jaz sem jegov brat. — Ino tak ga je še cesar nadarja ino je po tem srečno živea z bratom doma.

Naši dopisi.

V Gorici 31. okt. — Pretekli petek je imel naš telegrafski urad veliko opraviti s — Predélom! Ena sama oseba je dobila 5 telegramov z Dunaja o Predelski železnici, katero je tisti dan minister Chlumetzky državnemu zboru predložil. No, vendar enkrat! — tako je pri nas vsak zaklical, ko je izvedel novico z Dunaja. Vsi smo o tem edinih misli: zdaj, ali nikdar! Samo tista „Bewegung links“ v sporočilu o Chlumetzkyevem govoru nas je osupnila. Bomo videli, kako se Predelska štréna razmotá. — Državni zbor me spominja, da letos enega naših poslancev ni na Dunaji. Namestni svetovalec vitez Winkler ima odpust. Pa ne le to. Resnično je, kar so nekateri časniki oznanili, da se misli poslanstva odpovedati in da je svojim volilcem to že naznanil. Ali „was nanú“? Ljudje, ki jih politika zanima, so si že marsikaterega moža za kandidata postavili. „Glas“ na pr. imenuje g. nadzornika Klodić-a — se vé da — s pristavkom, da ga „vlada“ misli kandidovati (vlada pa je — h...č — si misli naš očka dr. L. v T.). Imenovati sem slišal že tudi druga imena, in sicer (v alfabetičnem redu) ta-le: dr. Abrama, Gorjupa (starejega), dr. Tonkli-a. „Slovenčev“ dopisnik tudi prostega kmeta ne zaničuje. Vse prav, samo treba pomisliti, kaj menijo o tem naši viši in nižji bogovi, naši merodajni politikarji, možje „mirú“ in „sprave“, in kaj misli — „vlada“. Potem — kdo vé? komu je kandidatura Dunajska po volji in komu ne. Včasih po izvolitvi najbolj hrepeni tisti, ki trdi, da ne more kandidate sprejeti; gledé tega in tega je pa spet res, da je noče in ne more sprejeti. Bodi si pa temu, kakor koli, gotovo je, da je Winklerjeva odpoved nekako živejše gibanje vzbudila med našimi Slovenci. *)

Iz Planine na Notranjskem 30. okt. J. M. — Mnogo zakladov ponuja mati narava pridnemu kmetovalcu, katere si on lahko osvoji, ako si jih le na pravi način pridobiti in poiskati zna. Vsaj je že nepozabljivi Vodnik nas Kranjce s toplo besedo k napredku opominjal, rekši:

Kranjc! tvoja zemlja je zdrava,
Za pridne nje lega najprava;
Iše te sreča, um ti je dan,
Najdel jo boš, ako nisi zaspan!

Žalibog pa, da naš kmetič še ni tako izobražen, da bi umel vsa sredstva, kjer mu jih narava ponuja, prav vpotrebljevati, ter kmetijstvo na višo stopinjo povzdigniti. Mnogo, mnogo bi se še moralo naše kmetijstvo

*) Zdaj, zdaj se bode pokazalo, ali je tista „sprava“ med starimi in mladimi, o kateri se je na Goriškem zadnji čas toliko pisalo, kaj več kakor le sprava — na papirji?

Vred.

zboljšati ter po pravilih umnega kmetovanja vrediti, da bi zadostovalo zahtevam sedanjega časa. V prvej vrsti bode moral naš kmetovalec v prihodnje na umno živinorejo vso pozornost obračati, kajti ravno umna živinoreja je steber, na katerega se vse kmetijstvo naslanja. — Žalibog, da se pa ravno v tem imenitnem oddelku kmetijstva pri nas dosedaj razen malih izjem ni skoro nič storilo. Žalostno je, ako se opazuje mršava, umazana in strašno zanemarjena živinica, s katero naš kmetovalec poljske pridelke po blatnej cesti domu vlačí, ko si bi vendar lahko najlepša in najzlahnejša plemena redil, katera bi mu čast delala in obilo novcev donašala.

Tem napakam se bode pa tudi pri nas kmalu v okom prišlo, kajti 18. dne t. m. bila je v Postojni javna dražba, po sl. c. k. kmetijski družbi iz subvencije c. k. ministerstva poljedelstva nakupljene Muricodolske živine. Prodalo se je namreč omenjeni dan 10 juncev in 26 krav razne starosti. Dasiravno je bila ta prodaja v Postojni prva te vrste, vendar je bilo vdeleževanje jako živahno. Pokazali so pri tej priliki naši za napredek jako vneti Notranjci, da znajo ceniti umno živinorejo, katere se bodo gotovo odslej na vso moč poprijeli. Začetek je narejen, dobrega izida ni dvombe! Da se je pa ta prodaja žlahne Muricodolske živine našim Notranjcem naklonila, gre v prvi vrsti zasluga podružničnemu predstojniku v Postojni, gosp. dekanu Hofstetterju, po njegovi pripomoči se je sl. kmetijska družba tudi nas Notranjcev spomnila ter nas z žlahnim plemenom oskrbela. Čast toraj gosp. predstojniku kmetijske podružnice v Postojni, ob enem pa tudi prisrčna hvala slav. kmetijskij družbi, katera je že toliko v povzdigo kmetijstva storila, ter si zopet tu v Postojni s tem činom lep spominek postavila!

Iz občine Dobrujske pod Ljubljano 1. listopada. — Novega župana imamo, in to tacega, kakoršnega so si ga volivci želeli. Župan Jakob Črne je naroden mož in poštenjak skozi in skozi, navdušen za blagor občine svoje in sploh domovine naše. On vživa popolno zaupanje naše, katero bode vselej in v vseh zadevah gotovo tudi opravičil na korist naše županije. Čeravno je županstvo precejšnja butara, katero župan na svoje rame vzame in to temveč, če je občina tako velika kakor je naša, premaga poštena in trdna volja vendar vse, in to tem lože, če županu na strani stoji taci 6 svetovalcev, kakor so naši, vsi možje, katerim načelo je: sv. vera naših očetov resna skrb za domače potrebe in pa zvestoba vladarju. Takega županstva pa smo tem bolj veseli, ker naša občina je že veliko veliko let nekako zapuščena bila in ker nove volitve so se nam tako posrečile, da nismo na čelo občine dobili ljudi, katerim ste vera in pa narodnost trn v peti, kakor se, bodi Bogu potoženo, sem ter tje sliši tudi iz naše dežele, da se med pšenico take ljulike in tacega kokalja ne manjka! Zato končno rečemo še: čast in hvala možem, ki so nam volili spoštovanja vredne vodnike občine naše!

Iz Bizavika pod Ljubljano, 30. dne vinotoka. — (Javna zahvala). Veliko slovesnost smo obhajali v nedeljo 25. dne t. m. v cerkvi naši sv. Miklavža, ko so nam prečastiti stolni dekan čast. gosp. Jožef Zupan v škofovski opravi blagoslovili veliki oltar s cveticami krasno okinčan. Že prejšnji dan je glas zvonov in po kanje možnarjev naznanjalo svečanost, ki je najstareji naši ljudje ne pomnijo. Nepopisljivo lep je bil po dovršenem blagoslovljenji govor prečastitega gosp. dekana, v katerem so z besedo, ki je vsem pričujočim globoko v srce segla, razložili, kaj so bili oltarji v starem zakonu, kaj pa so v novem; rekli so z navdušenim glasom: „dokler se bodo cerkve tako zaljšale, kakor jih zaljša narod slovenski, stale bodo zmirom kakor skale

nepremakljive na skali, kakor je Jezus rekel Petru, in peklena vrata jih ne bodo zmagala. Naš gospod župnik so imeli veliko sv. mašo, pri kateri je bilo darovanje (ofer), katerega se je udeležila tolika množica našega ljudstva, da je v cerkvi komaj prostora našla, čeravno je vreme bilo zelo neugodno. Zato presrčna zahvala preč. gosp. stolnemu dekanu, ki so tako lepo povelečali to slovesnost, — preč. gosp. župniku našemu in pa vsem dobrotnikom in dobrotnicam našim! Ta cerkvena svečanost in pa narodna slovesnost meseca rožnika ostanete na veke v blagem spominu zapisani v pratiki našega Bizavika.

Iz Ljubljane. — Zarad druge zasege lista „Novic“ 41. b., katera se je brez krivde vredništva zgodila, je zdaj preiskava pri c. k. deželni sodnji, da se izvé, kdo je kriv.

— (Iz seje deželnega odbora 29. oktobra.) Od razpisanih 8 deželnih štipendij za učence vino- in sadjerejske šole na Slapu jih je deželni odbor naklonil sledečim prošnjikom: Matevžu Premrlu iz Ubelskega, Jožefu Urbančiču iz Trnja na Notranjskem, Juliju Kolbeznu iz Črnomlja, Francu Žgurju iz Podrage, Petru Vrtovcu iz Goč in Janezu Kaplerju iz Vélikega Trnja pri Krškem. — Dve štipendiji ste še oddati. — Sekundarju na porodišnem oddelku deželne bolnišnice dr. Jož. Drču se je po dogovoru z deželno vlado sekundarska služba za dve leti podaljšala. — Na dopise o povišanji učiteljskih plač v Postojni, Radolici, v Predasljih in v Št. Petru se je sklenilo, deželnemu šolskemu svetu odgovoriti, da se deželni odbor zamore le v tem slučaju za povikšanje izreči, ako je v proračunu normalno-šolskega zaklada potrebna dotacija od deželnega zbora dovoljena, da naj se deželni šolski svet zarad povikšanja plače kakega učitelja vselej prej obrne na deželni odbor.

— (Konecletne preskušnje na podkovijski in živino-zdravniški šoli) so med družimi letos posebno dobro prestali in spričala odličnega napredka prejeli: Dvornik Janez iz Šoštajna na Štajarskem, Voh France iz Valenja na Štajarskem, Vozlič Blaž iz Kapelj na Štajarskem in pa Marušič Jožef iz Vrhnike.

— (O preskušnji na Slapski deželni vino- in sadjerejski šoli 27. dne u. m.) se nam poroča, da so bili nazoči poslanec deželnega odbora gosp. dr. Poklukar, zastopnik c. kr. kmetijske družbe predstojnik tamošnje podružnice gosp. župnik Koder, grof Lanthieri, gosp. dekan Grabrijan, deželni poslanec gosp. M. Lavrenčič in nad 30 družih poslušalcev, veljavnih mož iz vseh krajev Notranjskega. Izpraševala sta vodja gosp. R. Dolenc in gosp. pristav Kristan vpisanih 9 učencev iz fizike, sadjereje, računstva, čebeloreje, kemije, zelenjadoreje in merstva blizo 5 ur. Odgovori učencev so kazali, da so se v primerno kratkem času marljivo učili, pa tudi razumeli to, kar se jim je razlagalo v imenovanih predmetih. Da je poduk na tej šoli res potreban vsakdanjega življenja primeren, kazala je pohvala in zadovoljnost nazočih poslušalcev iz kmetijskega stanú, še bolj pa to, da so izmed izučenih 8 učencev (eden je dokončal še le prvo leto) štirje še pred končanem izpraševanjem imeli zagotovljene, primerno dobre službe. Po končanem izpraševanju je nazoči poslanec dežel. odbora prav zadovoljen z dobrim vspehom prve kmetijskemu ljudstvu namenjene deželne šole hvalo izrekel vsem podpornikom in prijateljem te šole, v prvi vrsti blagodušnemu gosp. grofu Lanthieri-u, sl. ministerstvu, vodju šole in pristavu; naposled pa je priporočil učencem pridno nadaljevati v poduku predmetov, h katerim jim je šola vrata odprla — in umno širiti tu nabrano seme vednosti po vseh krogih in krajih dežele. Po tem so se delila spričevala, in najboljša

učenca Skala in Smukavec dobila sta garnituri vrtarskega orodja kot premiji. Koncem je vodja šole svojim učencem v daljem nagovoru z gorko besedo priporočal držati se navajenega reda, nadaljevati pričetni poduk in zvesto služiti svojim prihodnjim gospodarjem. — Zadovoljni so se po vsem tem ločili vsi nazoči poslušalci, ko so poprej ogledali vse prostore te šole, posebno tudi kletarske priprave v že precej dobro napolnjeni vinski kleti.

— Zadnja „Schulzeitung“, katera svoje notice naravnost iz liberalnih virov zajema, vé povedati, da je za drugega cerkvenega zastopnika v deželnem šolskem svetu poleg kanonika viteza Premiersteina od sl. knezoškofijstva kanonik in profesor dr. Klofutar nasvetoval, da pa imenovan na to mesto dozdej še ni. Mi ne dvomimo po takem nad imenovanjem dr. Klofutarja, ker se ni bati, da bi minister Stremayer ovrigel, kar gosp. knezoškof dr. Pogačar priporoča, vsaj je po vsem dr. Klofutar mož, po katerem sedanja vladna sistema v deželnem šolskem svetu dobí zvestega zastopnika in iskrenega zagovornika državne „omnipotencije“ v šolskih in cerkvenih zadevah. Da bi deželni šolski svet po večini dozdej še ne bil nemšk in liberalen v smislu sedanjega časa, postal bi po pristopu dr. Klofutarja.

— (Pokopališče pri sv. Krištofu) je bilo že popoldne na dan vseh Svetih in celi dan vernih duš podobno krasnemu vrtu božjemu, kamor je romalo na tisoče ljudstva vseh stanov, spominjat se ljubljenskih in spoštovanih umrlih. Celó brezverec se menda na gomili svojih ta dan ne more odkrižati misli na večnost, ki jo sicer rad zatajuje. Čitalnični pevci tudi letos niso pozabili umrlih društvenikov „Sokola“ ter jim pri spominku, žalibog pomnoženem z imeni dr. Coste, Fid. Terpinca in družih, prepevali mile nagrobnice. Lepa misel bila je dr. Costove rodovine, da je na grob njegov položila mnogobrojne krasne vence, ki so jih o pogrebu njegovem na trugo mu položile narodne družbe in druge korporacije, vsaj tega nam pač nihče zanikati ne more, da še danes, kakor 30. dne januarija, ko smo truplo njegovo na pokopališče spremili, preživa je žalost o nikjer nenadomesteni zgubi njega.

— (Darovi za kristjanske ubežnike iz Bosne in Hercegovine na Avstrijsko zemljo): gosp. L. Porenta, župnik v Srednji Vasi v Bohinji, v tej fari zloženih 21 gld.

— (V podporo siromakom Hercegovinskim in Bosniškim) v soboto zvečer v deželnem gledališči napravljena „beseda“, donesla je po odbitih stroških okoli 120 gld. Gospodje pevci čitalnice naše so pod vodstvom pevodje g. Stöckelna v velikem Försterjevem, Bendelnovem in Vogelnovem zboru zopet častno pokazali, kako krasne so slovanske pesmi, gosp. Kocélj pa z deklamacijo Cegnarjevega „Graničara“, kakošen mojster je v govoru, s katerim je globoko v srce segel vsem pričujočim. Gosp. Pistrich se je z Jakšovo „elegijo za cello“ strokovnjaka skazal na tem instrumentu. „Pokojni moj“ gospé Pesjakove po Francoski šaloigri je izbudil veliko smeha. — Da nobenega nemčurja in turčina bilo ni videti ta večer v gledališči, ko bi ga bili z lučjo iskali, tega ni nam treba dostavljati; le še to vprašamo: zakaj je pri slovenskih predstavah loža gospoda deželnega predsednika razsvitljena? — vendar ne zato, da se še bolje vidi, da ga notri — ni?

— Predvčeranjim je dramatično društvo pričelo svoje predstave z žaloigro „Mlinarjeva hči“, ki je ta večer nekako obligatna igra po vseh gledališčih. Izvršila se je z že znanimi močmi hvalevredno.

— (Pobirki iz časnikov.) Ljubljanski „Tagblatt“, ki se za Turke tako poteguje, da si je pridobil priimek „Turški list“, ne obraja samo korana, ampak je zdaj že v dveh člankih pokazal vnetega se za protestantov-

stvo. Svoje unetje za luterance, kalviniste i. dr. opravičuje s trjenjem, da so protestanti povsod na viši stopinji omike, učenosti in blagostanja, kakor katoličani, in hoče dokazati, da je tem katoliška vera na poti, da ne morejo onih dobajati. Pri katoličanih se posebno kaže surovost, nevednost in uboštvo, pravi ta list. Ko bi bil pa, pustivši na stran vse drugo dokazovanje, edino le rekel: „Da so katoličani res surovi in nevedni, dokaz temu je naš list („Tagblatt“), katerega pišejo katoličani“ — potem bi bil pravo zadel in vsak bi mu bil to verjel. — O mladem umetniku Krežmi je pisala Slovanom nikakor prijazna „Triester Zeitg.“ jako navdušen članek, v katerem je povdarjano, da so vse Tržaške muzikalne kapacitete pripoznale ga za velikega umetnika. V „Tagblattu“ pa je dr. Keesbacher, načelnik nemčurskega filharmoničnega društva, pisal o Krežmi tako, kakor da bi bil kak navaden škripač, ker je mladi umetnik — Hrvat. Difficile est satyram non scribere.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Obravnave zbornice poslancev utegnejo zdaj čedalje bolj interesantne prihajati. Federalisti in centralisti dobili so pretekle dni mnogo gradiva, da vsak po svoje stopijo v akcijo proti ministerstvu, se ve da, če bodo le hoteli. Na stran pustivši za zdaj proračun za prihodnje leto, po katerem se kaže primanjka ve okoli 25 milijonov gld., omenimo le dr. Wildauerjev šolsko nadzorstvo zadevajoči in proti Poljakom obrnjeni predlog, ki je centralistom ves na srce priraščen, ministerstvo pa mu je že nekako pot prestriglo s tem, da je krona 23. oktobra neposredno (brez rajhsrata) izdala regulativ za šole v Galiciji. To ni ustavovercem po godu, pa tudi Poljaki niso zadovoljni, da se jim je vzela avtonomija v šolskih zadevah, ki jim jo je Beust za plačilo naklonil zato, da so ostali v državnem zboru; govori se zato, da Poljski minister Zemialkovski hoče odstopiti. — Druga stvar, o kateri se bodo glasile nasprotne misli, je predlog vladni o železnicah, ki najbise začele delati prihodnje leto. (Da med temi ni Kranjske Dolenske, kdo se bode čudil?) — Neizmerne važnosti pa je to, kar je minister Lasser odgovoril na interpelacijo Moravskega poslanca dr. Fanderlika in 24 družnikov njegovih (med katerimi tudi grof Hohenwart, Herman, grof Barbo), v kateri se pritožujejo, da politične gosposke nagibajo sodnije. In kaj je minister odgovoril na to pritožbo? — Rekel je, da popolnoma odobruje to ravnanje!! — Desno (državopravno) stran je zeló osupnil ta odgovor, levica (ustavoverska) pa je ministru klicala: „dobro, dobro“! — No, zdaj smo po teh odkritosrčnih besedah ministrovih vsaj očitno zvedeli, v kako ozki zvezi smejo sodnije biti s politiko. — Ker nam dr. Fanderlikova interpelacija razsvetluje marsikaj, kar se dandanes godi, prinesó „Novice“ drugi pot celo to interpelacijo. Državnopravni stranki v državnem zboru pa so besede ministreve dragoceno gradivo za daljno obravnavo te zadeve.

— V seji zbornice poslancev 27. oktobra je načrt žandarmerijske postave, kakor ga je zbornica gosposka vkrenila, bil na vrsti. V splošni debati je tudi poslanec Herman poprijel besedo. Najprej je dokazal, da tudi ta obravnava ne spada v področje državnega zbora, temveč da pripada deželnim zborom, katerim gré postavodajstvo o zadevah lokalne policije; če je pa — je rekel — to postavodajstvo o krajnih policijskih zadevah v rokah deželnih zborov, tedaj spadajo tudi določila, kako in kdo izvršuje policijo, v njihovo, ne pa državnega zbora področje;